

Odgoj djevojčice

Dječji psiholozi pišu knjige o tome da se na jedan način treba odgajati svojega dječaka, a na drugi djevojčicu. Okolina, a i roditelji, uglavnom očekuju da dječak bude istraživač (na polici s knjigama), natjecatelj u razredu, sportaš u dvorištu, lovac (na kukce ili crve) u okolici naselja. On smije biti zarumenjen, zadihan, znojan, razdrljen, zaprljan, raskrvarenih koljena... On smije u školi ponekad dobiti jedinicu jer nije napisao zadaću ili čak dobiti ukor radi nekoga prekršaja u razredu.

Djevojčica je nešto posve drugo. Ona ne bi smjela biti poput dječaka. Od nje se očekuje da bude lijepa, mirna, znatiželjna, blaga, pametna, umiljata, uredno odjevena, odmjerena, susretljiva, pristojna, uzorna učenica.

Svaki spol djeteta ima svoje specifične životne faktore rizika. Zbog toga se i odgajanje muškoga ili ženskog djeteta razlikuje. Roditelji uglavnom toga nisu svjesni. Psiholozi naglašavaju roditeljima da već nad malim djetetom trebaju gledati i razmišljati – unaprijed. To znači da trebaju računati s tim životnim rizicima.

Životni rizici vaše djece

Rizici vezani uz ženski spol su sklonost k strašljivosti, sramežljivosti, povučenosti, stresu, tjeskobi, zebnji, panici, depresiji, samoozljeđivanju. Žene su često sklone ovisnosti o kavi, o cigaretama, češće imaju poremećaje u prehrani (anoreksiju ili bulimiju), češće drže razne dijete, češće su nezadovoljne svojim izgledom, njih češće zahvaća osjećaj manje vrijednosti ili nisko samopouzdanje.

Rizici vezani uz muški spol su nadmenost u snazi, razmetanje novcem ili materijalnim stvarima (na primjer važne su im marke tenisica, traperica, ruksaka, mobitela, bicikla, motorkotača). Dječaci su skloniji agresivnosti, hiperaktivnosti, oni otežano priznaju autoritet (u obitelji, u školi, na ulici, u društvu, na radnom mjestu), manje se pridržavanju uobičajenih pravila u sportu ili u prometu (ne vežu se u automobilu, ne upotrebljavaju uvijek žmigavce, puše za volanom, mobiteliraju za vrijeme vožnje). Oni već kao djeca vole iskušavati novosti, pa rano postaju ovisnici o alkoholu, duhanu, drogi, igrama na sreću. Kao mladići su lakovjerni, povodljivi, čvrsto vezani za svoju vršnjačku skupinu (osobito ako je ona sastavljena od loših pojedinaca) ili se otežano uklapaju u društvo vršnjaka.

Promjene u svijetu

Prije nekoliko godina uz sve autoceste mogli smo vidjeti ogromne UNICEF-ove plakate sa porukama da su prve tri godine života najvažnije u odgoju djeteta. Ta je paradigma vrijedila za slučaj da dijete odgajaju razumni i poučljivi roditelji koji se mogu i žele posvetiti svome djetetu. Međutim, svijet se ubrzano mijenja. Današnji očevi i majke pritisnuti su rokovima na radnom mjestu, žive u neprestanoj žurbi, nervozi, nestrpljivosti i nezadovoljstvu. Žele u svom životu dohvatiti i zgrnuti što brže i više materijalnih dobara. Žele mnogo toga imati ili postići - odmah. Ne mogu se othrvati utjecaju okoline; i njihovo dijete treba imati najskuplji mobitel u razredu, najskuplje tenisice, skijati u skupim inozemnim mjestima... Takvi se roditelji ne stignu posvetiti dobrom odgoju svojega djeteta. Oni olako kupuju na rate, ulaze nesmotreno u kredite, bez ikakvog savjetovanja sa stručnjacima potpisuju hipoteke na vlastite kuće ili stanove, ulaze u velike rizike i postaju žrtve konzumerizma. Poslodavac do maksimuma isisava njihovu snagu, produžuje im radno vrijeme, zakida ih na plaći ili ih naprasno otpušta s radnoga mjesta. Jaslice, dječji vrtići i škole ne prate potrebe roditelja s djecom.

Desetak minuta dnevno

Današnji je svijet, usprkos svim pozitivnim proklamacijama, ipak negativno nastrojen prema roditeljstvu i djetetu. Zato dijete danas sve češće postaje teret za roditelje koji gotovo da ne znaju kuda i kamo s njime.

U jednoj nedavnoj anketi roditelji su izjavili da se svome djetetu istinski mogu posvetiti samo desetak minuta dnevno.

Osnovne potrebe djeteta: voljenost i sigurnost

Suvremeno stresno i ubrzano vrijeme donosi i nove odgojne smjernice. Dijete vas najviše treba u prvih šest godina života. U tome se roku trebate s djetetom emocionalno i fizički istinski povezati i zadobiti njegovo povjerenje. Trebate na njega djelovati tako da dijete vaše obiteljsko ozračje i dom prihvati kao svoju sigurnu i mirnu oazu. Za dijete trebate uvijek imati vremena; imati spremno svoje uho za mirno slušanje ili biti rame za oslonac.

Prvih šest godina

U prvih šest godina vaše dijete će proživjeti velike stresove: odvajanje od majke radi odlaska u jaslice, vrtić ili školu. Tih prvih godina roditelj, koji se daje poučiti, može itekako pozitivno preventivno djelovati na djetetov strah od odvajanja, učvrstiti njegovo samopouzdanje i samopoštovanje.

U tom razdoblju dijete se najprije mora čvrsto usidriti u svojoj obitelji i u svome domu. Ono mora biti sigurno da je željeno i voljeno. Treba steći osjećaj da je vaša roditeljska ljubav bezuvjetna, da ga ne volite samo ako iz škole donese odličnu ocjenu ili pehar sa sportskoga takmičenja. Roditelj kroz to vrijeme mora duboko urasti u život svoga djeteta. To znači da u svakom trenutku mora znati gdje mu se dijete nalazi, s kime se nalazi i tko su djetetovi prijatelji. U samo desetak minuta svakodnevnoga zajedničkog druženja nemoguće je doprijeti do duše svojega djeteta, tamo gdje su nataložene njegove skrivene bojazni, strahovi, kompleksi, želje, nadanja i planovi.

Živjeti sa djetetom, a ne za dijete

Često čujem, osobito ako u obitelji nastupe problemi, da roditelj izjavi: „Sve sam mu dao, pružio sam mu više nego li što je meni bilo pruženo, naporno sam i dugo radio za njega, živio sam za njega!“ Pri tome roditelj, najčešće frustriran nekom negativnošću kod djeteta, smetne s uma da je u svojem tobožnjem življenju za dijete previdio najvažnije, a to je živjeti sa svojim djetetom.

Razgovarajući s roditeljima opažam kako oni najčešće ni sami sebi ne mogu priznati kada je to njihovo dijete, nepripremljeno i nezrelo, krenulo svojim lošim putom, kada se ono odvojilo od obiteljske matice, kada je dijete preuzela i zarobila ulica ili loša vršnjačka skupina.

Budite najprije dobar roditelj, a potom prijatelj

Najvažnija odgojna zadaća dobrog roditelja jest da kod djeteta razvije osjećaj za autoritet. To se najprije mora postići kod kuće. U obitelji mora vladati hijerarhija; treba se znati tko je roditelj, a svaki član treba imati svoje dužnosti i obveze. Tako odgojeno dijete neće kasnije imati problema oko toga da je teta autoritet u vrtiću, učiteljica u školi, policajac na ulici, šef u poduzeću. U toj stvari oba roditelja moraju biti usklađena. Ako jedan roditelj zahtijeva poštovanje reda i rada u obitelji, a drugi popušta, dijete će izgubiti svoj kompas, postat će neodlučno i neće znati kome se treba prikloniti. Na takvo nesigurno dijete lako će se nakalemiti svi kasniji životni rizici.

Ako od vaše sadašnje male djevojčice želite odgojiti uravnoteženu i stabilnu djevojku i ženu, pred vama je sljedećih deset godina rada. Nemojte dopustiti da djevojčica te godine provede razdvojena od vas, na ulici, po kafićima, u društvu koje vi ne poznajete ili pak da je zatvorena u svoju sobu i orijentirana isključivo na mobilni ili kompjutor. Družite se s njome. Upoznajte njezino društvo. Pitajte ju, tražite njezino mišljenje.

Odabir zvanja

Aktivno joj pomognite pri odabiru srednje škole. Vi najbolje poznajete njezine talente i njezine slabe strane. Ako ste i vi i ona nesigurni u izboru zvanja, otidite s djetetom na psihološko testiranje radi profesionalne orijentacije. Test će vam pokazati čak i prikrivene talente djeteta; otkrit će u kojim zvanjima će djevojčica biti uspješna, a u kojima neće. Nemojte dopustiti da se upiše u određenu školu samo zato što će tu školu upisati i njezina susjeda. Predočite joj da nije problem pohađati srednju školu četiri godine. Kroz to vrijeme vi ćete je uzdržavati. Mnogo je veći problem hoće li ona sljedećih 40 godina biti zadovoljna izborom svoga zvanja i hoće li moći dovoljno zaraditi za svoj samostalni život i ne ovisiti o vama. Djevojčica u toj dobi nema predodžbu o životu ispred sebe. Zato joj vi kao roditelji morate predočiti njezinu budućnost. Razgovarajte s njome o tome.

Naglasite joj više puta da i vi sami imate svoj vijek trajanja! Nećete je moći uzdržavati cijeli život. Vi morate svojoj djevojčici biti stabilan i pouzdan oslonac i autoritet. No od vas se ne očekuje da joj budete tutor ili odvjetnik.

Roditeljski cilj – imati sretno dijete

Vaš cilj mora biti sreća vaše kćeri bez obzira čime se ona bavila, gdje i kako živjela. Podupirite sve ono što bi ona željela i u čemu bi bila sretna. Inzistirajte da bude uporna u učenju. Tek poslije toga neka se bavi sportom, glazbom, planinarenjem, volontiranjem, putovanjem... Potičite je da prvenstveno bude svoja, odlučna, da zna što želi i da u tome ustraje. Odmalena je privikavajte na samostalnost. Nemojte ju držati pod staklenim zvonom. Neka upozna svijet, neka sama stječe i dobra i loša iskustva, neka iz njih izvlači poučke, neka upoznaje samu sebe. Vaš dom neka bude njezino gnijezdo, a ne kavez. Vaša je djevojčica ptić nježnih i krhkih krila. Ono treba vježbati letenje - u samostalni život. To potičite kod nje. Tada ćete joj biti istovremeno i dobar roditelj i najbolji prijatelj.